

TOPLULUK MÜZİĞİ: KURAMSAL TEMELLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARI

Emine Elif ŞAHİN
Bağımsız Araştırmacı, Türkiye
e.elifsahin@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8087-627X>

<i>Atıf</i>	ŞAHİN, E. E. (2026). TOPLULUK MÜZİĞİ: KURAMSAL TEMELLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARI. <i>İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(2), 193-213.
-------------	---

ÖZ

Bu makale, topluluk müziği kavramını yalnızca bir müzikal etkinlik biçimi olarak değil, aynı zamanda sosyal etkileşim, kültürel paylaşım ve kolektif öğrenme süreçlerini dönüştüren bir toplumsal pratik olarak değerlendirmektedir. Çalışma, topluluk müziğini kolektif üretim ve ortak düşünme pratiği olarak konumlandırarak kuramsal perspektifi temel alarak kültürel demokrasi çerçevesi, topluluk temelli müzik terapisi modeli ve müzik-refah ilişkisine dair kavramsallaştırmaları bütüncül bir analiz içinde ele almaktadır. Bu bağlamda makale, topluluk müziğinin tarihsel gelişimini, kavramsal bileşenlerini, uygulama alanlarını ve yöntemlerini geniş bir perspektifle tartışarak, alanın çok-disiplinli niteliğini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de topluluk müziğinin gelişen konumu, kültürel çeşitlilik, sosyal entegrasyon ve katılım odaklı projeler üzerinden ele alınmakta; müziğin toplumsal kapsayıcılık, güçlenme ve dayanışma yaratma potansiyeli vurgulanmaktadır. Derleme niteliğindeki bu çalışma, topluluk müziğini bireysel beceriden ziyade kolektif deneyim ve sosyal dönüşüm ekseninde konumlandırarak, çağdaş müzikoloji alanında kavramın yeniden tanımlanmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Topluluk müziği, Sosyal entegrasyon, Katılımcı Müzik uygulamaları, Refah, Türkiye.*

COMMUNITY MUSIC: THEORETICAL FOUNDATIONS, HISTORICAL DEVELOPMENT, AND APPLICATIONS IN THE CONTEXT OF TÜRKİYE

ABSTRACT

This article examines community music not merely as a form of musical activity, but as a social practice that transforms interaction, cultural exchange, and collective learning processes. Building on the conceptualization of community music as a mode of co-creating and co-thinking, the study integrates theoretical perspectives drawn from cultural democracy, community-based music therapy, and frameworks that explore the relationship between music and wellbeing. Within this context, the article discusses the historical development of community music, its core conceptual components, fields of application, and methodological diversity, aiming to illuminate the multidisciplinary character of the field. In Türkiye, the growing presence of community music is explored through projects centered on cultural diversity, social integration, and participatory engagement, emphasizing music's potential to foster inclusivity, empowerment, and social cohesion. As a review study, this work positions community music not as an individual skill-oriented pursuit but as a collective and socially transformative process, thereby contributing to the reconceptualization of the term within contemporary musicology.

Keywords: *Community Music, Social Integration, Participatory music-making, Wellbeing, Türkiye.*

GİRİŞ

Müzik, insan topluluklarının var oluşundan bu yana yalnızca estetik bir ifade biçimi değil, sosyal ilişkileri düzenleyen, kültürel kimliği görünür kılan ve ortak anlam üretimini mümkün kılan temel bir pratik olmuştur. Tarih boyunca müzik, ritüellerden gündelik yaşama, eğitimden iyileşmeye, toplumsal dayanışmadan kültürel aktarım süreçlerine kadar birçok alanda kolektif bir güç olarak işlev görmüştür. Bu bağlamda topluluk müziği (community music), müziğin topluluk içindeki sosyal, kültürel ve etkileşimsel boyutlarına odaklanan çağdaş bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Topluluk müziği yalnızca birlikte müzik yapmayı hedefleyen bir etkinlik değil; katılım, paylaşım, etkileşim ve ortak üretim üzerine kurulu bir toplumsal süreçtir. Higgins (2012) topluluk müziğini müziği topluluk içinde, toplulukla birlikte ve topluluk için üretme biçimi olarak tanımlaması, bu kavramın yalnızca pedagojik ya da sanatsal bir perspektiften değil, sosyolojik ve etik bir zeminden anlaşılması gerektiğine işaret eder. Topluluk müziği, bireylerin müzikal yeterliklerinden bağımsız olarak yaratıcı sürece katıldıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve sosyal ilişkilerini yeniden yapılandırdıkları bir alan sunar. Bu yönüyle topluluk müziği, estetik kaygıları merkezine alan geleneksel müzik pratiklerinden ayrılarak, katılımı, erişilebilirliği ve kültürel çoğulculuğu önceleyen demokratik bir anlayışı benimser.

Topluluk müziğinin kuramsal çerçevesi, disiplinler arası birikimin kesişiminde şekillenmektedir. Kültürel demokrasi yaklaşımı, sanatsal üretimin elitist yapılardan çıkarılarak geniş katılımlı bir toplumsal alana taşınmasını vurgulamaktadır (Veblen ve diğerleri, 2013). Pavlicevic ve Topluluk temelli müzik terapisi modeli ise müziğin iyileştirici, birleştirici ve anlam kurucu gücüne odaklanmaktadır (Pavlicevic & Ansdell, 2004). Müzik ve refah ilişkisi tanımlanırken, müziğin kimlik oluşumundan sosyal destek ağlarının güçlenmesine kadar birçok psikososyal bileşenle etkileşim içinde olduğu belirtilmektedir (Ruud, 2013). Bu yaklaşımlar, topluluk müziğinin yalnızca estetik bir etkinlik değil ayrıca sosyal adalet, kültürel sürdürülebilirlik ve kolektif güçlenme süreçlerinin bir bileşeni olduğunu göstermektedir. Günümüzde topluluk müziği, farklı yaş grupları, kültürel kimlikler ve toplumsal konular arasında köprü kuran bir uygulama alanı olarak eğitim, sağlık, sosyal hizmet, göç ve kültürel çalışmalar gibi alanlarda önemli bir yer edinmiştir. Doğaçlama, ortak beste yapımı, katılımcı koro çalışmaları ve yaratıcı müzik atölyeleri gibi yöntemler, bireylerin hem kendilerini ifade etmesine hem de toplulukla

ilişki kurmasına imkân tanımaktadır. Topluluk müziği bu yönüyle, bireysel gelişimi toplumsal dönüşümle birlikte düşünmeyi gerektiren bir yaklaşım sunmaktadır.

Türkiye bağlamında topluluk müziği, kültürel çeşitliliğin, çok katmanlı müzikal geleneklerin ve toplumsal dayanışma pratiklerinin yoğun olduğu bir coğrafyada anlamlı bir karşılık bulmaktadır. Geleneksel müzik kültürlerinin kolektif yapısı, modern topluluk çalışmalarıyla birleşerek topluluk müziğinin Türkiye’de gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Son yıllarda özellikle çok kültürlü bölgelerde, mülteci ve yerel toplulukların bir araya geldiği koro ve atölye çalışmalarında, müziğin sosyal etkileşim ve entegrasyon açısından önemli bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir (Şahin, 2025).

Bu makale, topluluk müziği kavramını tarihsel, kuramsal ve uygulamalı yönleriyle ele alarak alandaki literatürü bütüncül biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada topluluk müziğinin tarihsel gelişimi, temel kavramları, yöntemleri ve küresel uygulama örnekleri değerlendirilmekte; Türkiye’deki güncel durumu ve potansiyel gelişim alanları tartışılmaktadır. Amaç, topluluk müziğini yalnızca bir müzik uygulaması olarak değil, sosyal bütünleşme, kültürel paylaşım, güçlenme ve refah üretme süreçlerinin bir parçası olarak konumlandırmaktır.

Çalışmanın Yöntemi ve Kapsamı

Bu çalışma, derleme niteliğinde bir araştırmadır. Araştırmada topluluk müziği alanına ilişkin kuramsal, tarihsel ve uygulamalı literatür bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Literatür taraması, topluluk müziğinin kavramsal temelleri, tarihsel gelişimi, uygulama alanları ve Türkiye bağlamındaki yansımalarını kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır.

Literatür taraması sürecinde, 2000-2024 yılları arasında yayımlanmış, “topluluk müziği, community music, community music therapy, participatory music ve musicking anahtar” sözcüklerini içeren çalışmalar incelenmiştir. Tarama sürecinde Web of Science, Scopus, Google Scholar ve ERIC veri tabanları kullanılmış; alanın kurucu ve temel metinleri kapsama dâhil edilmiştir.

Çalışmaya dâhil edilme ölçütleri; (a) hakemli dergilerde yayımlanmış olması, (b) topluluk müziğini kuramsal veya uygulamalı bağlamda ele alması ve (c) müziğin sosyal, kültürel ya da pedagojik boyutlarına

odaklanması olarak belirlenmiştir. Türkiye bağlamına ilişkin çalışmalar ise ulusal tezler, akademik makaleler ve seçili uygulama örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın sınırlılığı, derleme niteliği gereği ampirik veri içermemesi ve seçilen literatürün belirli kuramsal çerçevelerle sınırlandırılmış olmasıdır. Buna karşın çalışma, topluluk müziği alanına ilişkin disiplinlerarası literatürü bir araya getirerek alandaki kavramsal bütünlüğü görünür kılmayı amaçlamaktadır.

TOPLULUK MÜZİĞİ NEDİR?

Topluluk müziği, müziği yalnızca bir performans biçimi olarak değil, katılım, paylaşım ve ortak üretime dayalı bir toplumsal süreç olarak ele alan çok boyutlu bir yaklaşımdır (Şahin, 2025, ss. 68-69). Kavramın temelinde, müziğin insanlar arasındaki sosyal bağları güçlendiren ve bireyleri kolektif bir deneyim etrafında bir araya getiren bir eylem olduğu fikri yer almaktadır. Higgins (2012, s. 3), topluluk müziğini müziği topluluk içinde, toplulukla birlikte ve topluluk için yapmak şeklinde tanımlarken, bu alanın merkezine katılım, erişilebilirlik ve ortak yaratıcılık ilkelerini yerleştirmektedir. Bu tanım, müziğin teknik ustalıktan ziyade ortak anlam üretimi ve sosyal ilişkisellik bağlamında anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Topluluk müziği, geleneksel müzik pedagojisinin öğretmen merkezli yapısından uzaklaşarak kolaylaştırıcı (facilitator) rolü üzerine kuruludur. Kolaylaştırıcı müzikal süreci katılımcıların birlikte taşıdığı, hiyerarşinin minimize edildiği ve yaratıcı kararların paylaşıldığı bir liderlik biçimi olarak açıklanmaktadır (Higgins & Willingham, 2017, s. 21). Bu anlayışta müzik, öğretmenin aktardığı bir bilgi değil; grubun birlikte inşa ettiği bir deneyim olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, Small (1998) musicking¹ kavramıyla benzer bir düşünsel temeli paylaşmaktadır. Small, müziğin bir nesne değil, bir eylem olduğunu ve bu eylemin tüm katılımcıları-çalan, söyleyen, dinleyen, mekânı hazırlayan-kapsadığını belirtmektedir (Small, 1998, s. 9). Topluluk müziği pratiği, musicking anlayışının kolektif bağlamda somutlaştığı bir alan niteliğindedir: Müzik yapanlar yalnızca

¹ Christopher Small tarafından ortaya konan musicking kavramı, müziği bir ürün ya da nesne olarak değil; çalma, söyleme, dinleme, prova etme ve müziksel etkinliğin gerçekleştiği bağlamı organize etme gibi tüm katılım biçimlerini kapsayan toplumsal ve ilişkisel bir eylem süreci olarak tanımlar. Bu yaklaşım, müziğin anlamının estetik çıktılardan ziyade, müzik aracılığıyla kurulan sosyal ilişkilerde ve kolektif deneyimde ortaya çıktığını vurgular (Small, 1998).

ses üretmez, aynı zamanda ilişkiler kurar, anlam inşa eder ve birlikte yeni sosyal alanlar yaratmaktadır.

Topluluk müziğinin toplumsal ve kültürel yönleri, etnomüzikoloji ve kültürel müzikoloji literatürüyle de örtüşmektedir. Katılımcı müzik yapımı topluluğun birlikte var olma biçiminin bir ifadesi olarak tanımlanmaktadır ve topluluk müziğinin modern toplumlarda kamusal alanı genişleten demokratik bir pratik olduğuna dikkat çekmektedir (Turino, 2008, s. 28). Benzer şekilde, müziğin bireylerin gündelik yaşamlarında kimlik, duygu ve sosyal etkileşim yapılarını yeniden kurduğu ifade edilmektedir (DeNora, 2000, s. 47). Bu kuramsal çerçevede, topluluk müziğinin sosyal dönüşüm potansiyelini görünür kılmaktadır. Topluluk müziği, kültürel demokrasi yaklaşımıyla bağlantılı olarak müziğin herkes tarafından erişilebilir ve deneyimlenebilir olması gerektiğini vurgulayan kapsayıcı bir anlayış sunmaktadır (Veblen, 2007, s. 5). Topluluk müziği uygulamaları, profesyonel müzisyenlik normlarının dışına çıkarak her bireyin katkısını değerli kılan bir katılım kültürü oluşturmaktadır. Bu kültür, sadece müzikal beceriyi değil; dayanışma, ifade özgürlüğü, karşılıklı saygı ve kolektif paylaşım gibi sosyal değerleri de güçlendirmektedir.

Topluluk müziğinin etik boyutu da dikkat çekicidir. Müzik, yalnızca bir sanat formu olmanın ötesinde; sorumluluk, duyarlılık ve karşılıklılık gerektiren sosyal ve kültürel bir etkileşim alanı olarak görülmektedir (Elliott & Silverman, 2015, s. 184). Böylece müzik, sadece bir sanat formu olmaktan çıkar, sosyal ve kültürel özen gerektiren bir etkileşim alanı hâline gelmektedir. Topluluk müziği, biçimsel olarak tek bir modele indirgenemeyecek kadar esnekler. Doğaçlama oturumları, katılımcı korolar, ritim çemberleri, yaratıcı müzik atölyeleri, okul temelli projeler ve dijital topluluk alanları gibi uygulamalar, topluluk müziğinin bağlama göre esneyebilen yapısını ortaya koymaktadır; bu çeşitliliğin her topluluğun kendi kültürel dinamiklerine göre yeniden biçimlendiği belirtilmektedir (Higgins, 2012, s. 102). Bu nedenle topluluk müziği tek tip bir pedagojiden değil, bağlama duyarlı esnek uygulamalardan oluşmaktadır.

Topluluk müziğinin bir diğer önemli yönü de aidiyet ve güçlenmeye yaptığı vurgudur. Müziğin bireylerde kimlik hissi, sosyal bağlılık ve psikolojik iyi oluş yarattığını belirtilmektedir (Ruud, 2013, s. 325). Pavlicevic & Ansdell, s. (2004, s. 36) ise topluluk müziğinin özellikle kırılmalı ve marjinal gruplar için *kolektif iyileşme alanı* sunduğunu ifade etmektedir.

Bu görüşler, topluluk müziğini sosyal adalet, refah ve toplumsal iyileşme perspektifinden değerlendirilebilecek bir alan hâline getirmektedir.

Sonuç olarak topluluk müziği, müziği merkezden topluluğa doğru genişleten; teknik beceriden ziyade katılımı, üretimi ve sosyal etkileşimi odağına alan; kültürel, pedagojik ve terapötik boyutları bir araya getiren bir yaklaşım olarak düşünülebilmektedir. Bu nedenle topluluk müziği, çağdaş müzik çalışmalarında hem teorik hem de uygulamalı düzeyde önemli bir alan hâline gelmiştir.

TOPLULUK MÜZİĞİNİN TARİHSEL SÜRECİ

Topluluk müziğinin tarihsel gelişimi, müziğin toplumla ilişkisini yeniden tanımlayan sosyal, kültürel ve politik dönüşümlerin bir yansıması olarak görülebilmektedir. Her ne kadar topluluk müziği terimi modern dönemde kavramsallaştırılmış olsa da insanların birlikte müzik üretmesine dayalı pratikler insanlık tarihinin en eski kolektif ritüellerinde bile bulunmaktadır. Bu nedenle topluluk müziğinin tarihi yalnızca sanat tarihine değil, sosyoloji, antropoloji ve kültürel çalışmalar alanlarına da geniş bir perspektifle yaklaşmayı gerektirmektedir.

Erken Kolektif Müzik Pratikleri: Ritüelden Toplumsal Dayanışmaya

Müzik antropolojisine ilişkin güncel çalışmalar, müziğin erken insan topluluklarında ritüel, sosyal bağ ve kolektif varoluş süreçlerini düzenleyen temel bir pratik olduğunu göstermektedir (Cross, 2009; Dunbar, 2012). Bu bağlamda topluluk müziği düşüncesi, modern anlamını almadan önce bile kolektif yaşamın temel bileşenlerinden biriydi. Geleneksel toplumlarda müzik, estetik nitelikten çok birlikte yaratma deneyimini önceleyen *katılımcı performans* modeli çerçevesinde işleyen bir pratik olarak değerlendirilmiştir (Turino, 2008, s. 27). Bu anlayış, topluluk müziğinin bugün savunduğu katılımcılık ilkesinin tarihsel köklerini oluşturur.

19. Yüzyıl Avrupa'sında Amatör Müzik Hareketleri

Topluluk müziğinin modern biçiminin izleri 19. yüzyıl Avrupa'sında ortaya çıkan amatör müzik derneklerine, halk orkestralarına ve işçi korolarına kadar uzanmaktadır. Özellikle Almanya'daki Liedertafel geleneği ve İngiltere'deki işçi sınıfı koroları, müziği hem eğlence hem de sınıfsal dayanışma aracı olarak kullanmıştır (McKay & Higham, 2012, s. 4). Bu topluluklar, müziğin profesyonel alanın dışına çıkarak geniş bir halka ulaşmasını sağlamıştır. Amatör müzik hareketleri, topluluk müziğinin temel ilkelerinden olan *herkes için müzik* fikrinin kurumsallaşmış erken

örneklerini temsil etmektedir.

20. Yüzyıl Başlarında Halk Eğitimi Ve Toplumsal Katılım

20. yüzyılın başlarında müzik, yalnızca bir sanat biçimi olmaktan çıkıp, sosyal eğitim aracı olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Dewey'in deneyim temelli eğitim yaklaşımı, sanatın toplumsal yaşamla iç içe olması gerektiğini savunmaktadır ve bu düşünce, ilerleyen yıllarda topluluk müziği pedagojisinin temel referanslarından biri hâline gelmektedir (Small, 1998, s. 9). Bu dönemde müzik, özellikle halk eğitimi programlarında (folk schools, community centers) sosyal katılımı destekleyen bir araç olarak benimsenmiştir

1960'larda Community Arts Movement: Kavramın Siyasal Ve Kültürel Dönüşümü

Topluluk müziği kavramı modern anlamını, 1960'lı yıllardaki kültürel dönüşümlerle ortaya çıkan *community arts movement* süreciyle kazanmaya başlamıştır (Higgins, 2012, ss. 25-27). İngiltere ve Kuzey Avrupa'da ortaya çıkan bu hareket, sanatın elit kesimin tekelinden çıkarılarak kamusal yaşamın parçası hâline getirilmesini savunmuştur. Higgins, s. (2012, s. 25), bu dönemi topluluk müziğinin politik anlam kazandığı bir eşik olarak değerlendirir.

Bu hareketin temel özellikleri:

- Sanatta sınıfsal ve kültürel eşitsizliklere karşı duruş
- Profesyonel–amatör ayrımının reddi
- Katılım temelli sanat modellerinin geliştirilmesi
- Yerel topluluklarla kolektif üretimin teşvik edilmesi

Community Music London'ın (CML) 1983'te kurulması, topluluk müziğinin kurumsallaşmasında kritik bir adım olmuştur (Higgins & Willingham, 2017, s. 8).

1970–1980'lerde Sosyal Adalet, Kültürel Demokrasi ve Pedagojik Dönüşüm

1970'li yıllarda topluluk müziği, sol düşünceyle ve sosyal adalet arayışlarıyla ilişkilendirilen bir kültürel aktivizm alanına dönüşmüştür. Dönemin topluluk müziği yaklaşımı, müziğin yalnızca sanatsal bir etkinlik değil, aynı zamanda bireylerin ve grupların kendilerini ifade etmelerini, güçlenmelerini ve toplumsal sınırları aşmalarını mümkün kılan bir özgürleşme alanı olarak görülmüştür (Higgins, 2012, s. 27). 1970'li ve

1980’li yıllarda topluluk temelli sanat hareketi, özellikle Birleşik Krallık’ta sosyal adalet ve kültürel eşitlik arayışlarıyla ilişkilendirilen politik bir kültürel aktivizm alanı hâline gelmiştir. Community arts hareketinin bu dönemdeki dönüşümünü ayrıntılı biçimde inceleyen Kelly (1984), topluluk odaklı sanat pratiklerinin devlet politikalarına karşı eleştirel bir duruş geliştirdiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Braden (1978), bu hareketin sanatsal üretimi geniş kesimlere açarak kültürel demokratikleşmeye katkı sağladığını vurgulamaktadır (Braden, 1978; Kelly, 1984).

Bu dönemde:

- Gençlik merkezlerinde müzik atölyeleri,
- Yoksul mahallelerde müzikle güçlenme projeleri,
- Çok kültürlü katılım modelleri

yaygınlaşmış ve topluluk müziğinin yalnızca müziksel değil, sosyal bir hareket olduğu belirginleşmiştir.

ISME-CMA Ve Akademik Kuramsallaşma (1982 Sonrası)

Uluslararası Müzik Eğitimi Birliği’nin (ISME) 1982’de Community Music Activity (CMA) Komisyonu’nu kurması, topluluk müziğinin akademik olarak tanınmasını sağlamıştır. Veblen ve Olsson’un CMA kapsamındaki çalışmaları, topluluk müziğini pedagojik ve sosyolojik açıdan tartışmaya açmış, alanın temel kavramlarını ortaya koymuştur (Veblen ve Olsson, 2002, s. 7). CMA’nın etkisiyle, topluluk müziği araştırmaları artmış, uluslararası sempozyumlar düzenlenmiş, uygulayıcıların mesleki kimliği tanımlanmıştır. Bu süreç topluluk müziğinin artık sadece bir aktivizm alanı değil, kuramsal temeli olan akademik bir disiplin hâline geldiğini göstermektedir.

Kuramsal Dönüşüm: Musicking, Refah, Topluluk Terapisi Yaklaşımları

1990’lardan itibaren topluluk müziği, müzik terapisi, etnomüzikoloji ve kültürel çalışmalarla kesişen yeni kuramsal yönelimler geliştirmiştir.

Bunlar arasında en belirgin olanlar:

- Musicking (Small, 1998): Müziğin *bir eylem* olarak tanımlanması, topluluk müziği anlayışının felsefi temel taşlarından biridir.
- Müzik ve Refah (Ruud, 2013): Müziğin aidiyet, kimlik ve sosyal destek sistemleri üzerindeki etkileri açıklanmıştır.
- Topluluk Müzik Terapi (Pavlicevic & Ansdell, 2004): Müziğin topluluk

içinde iyileştirici bir sosyal alan yarattığı modeldir.

- Kültürel Demokrasi (Veblen ve diğerleri, 2013): Sanatın herkese ait olduğu ve herkes tarafından üretilebileceği savunulur.

Bu yaklaşım, topluluk müziğini yalnızca bir müzik üretimi değil, sosyal bir müdahale biçimi olarak da konumlandırmaktadır.

Dijitalleşme, Göç Ve Çokkültürlülük: 21. Yüzyılda Yeni Yönelimler

21. yüzyılda topluluk müziği, özellikle dijitalleşme ve artan göç hareketleriyle birlikte yeni biçimler kazanmıştır. Göç ve zorunlu yer değiştirme süreçleri, çok kültürlü koroların ve mülteci topluluklara yönelik müzik projelerinin yaygınlaşmasına neden olmuş; bu çalışmaların, katılımcılar arasında güven ve sosyal uyum geliştirdiği gösterilmiştir (Vougioukalou vd., 2019). Bunun yanı sıra dijitalleşme, topluluk müziğinin mekâna bağımlı yapısını dönüştürmüştür; çevrim içi korolar, dijital doğaçlama atölyeleri ve hibrit müzikal ortamlar pandemi sonrası dönemde önemli katılım modelleri hâline gelmiştir (McKay & Higham, 2011, s. 37). Ayrıca engelli bireyler, yaşlılar ve dezavantajlı topluluklarla yürütülen kapsayıcı müzik çalışmaları da bu dönemin belirgin eğilimlerindedir. Tüm bu gelişmeler, topluluk müziğinin 21. yüzyılda erişilebilirlik, çokkültürlülük ve sosyal kapsayıcılık odaklı bir yapıya doğru evrildiğini göstermektedir.

TOPLULUK MÜZİĞİNİN KULLANIM ALANLARI VE YÖNTEMLERİ

Topluluk müziği, çağdaş müzik eğitiminden sosyal bilimlere uzanan geniş bir disiplinlerarası alanda hem bireysel hem toplumsal dönüşümleri destekleyen çok katmanlı bir uygulama biçimine dönüşmüştür. Alanın temelini oluşturan kavramlar; katılım, kapsayıcılık, işbirliği, süreç odaklılık ve kültürel demokrasi gibi ilkeler etrafında şekillenmekte, bu ilkeler topluluk müziğinin çeşitli alanlarda nasıl konumlandığını belirlemektedir. Higgins (2012) topluluk müziğini *katılımın* estetikten önce geldiği bir üretim biçimi olarak tanımlaması, alanın yalnızca müzikal çıktılara değil, kolektif sürecin kendisine odaklandığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, topluluk müziğinin eğitim, sağlık, sosyal hizmet, kültürel katılım ve çokkültürlü etkileşim gibi alanlarda neden giderek daha fazla önem kazandığını açıklamaktadır.

Eğitim Alanındaki Kullanımlar: Demokratik ve Katılımcı Öğrenme Modelleri

Eğitim bağlamında topluluk müziği, geleneksel öğretmen merkezli müzik

eğitimine alternatif bir pedagojik yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşımda öğrenme, bilgiyi pasif biçimde edinmekten çok, müzikal deneyim yoluyla aktif biçimde inşa edilen bir süreçtir. Topluluk müziği, farklı yaş ve yeteneklere sahip bireylerin ortak bir üretim sürecinde buluşmasını mümkün kılan esnek ve kapsayıcı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmekte; bu yönüyle yaşam boyu öğrenmenin müzikal karşılığı niteliği taşımaktadır (Veblen ve diğerleri, 2013, s. 5). Bu pedagojik yaklaşım, özellikle çeşitli sosyo-kültürel geçmişe sahip öğrenci gruplarıyla yapılan çalışmalarda demokratik etkileşim ortamı yarattığı için önemlidir. Okul dışı öğrenme ortamlarında –gençlik merkezleri, belediye atölyeleri, toplum merkezleri– yürütölen topluluk müziği uygulamaları, McKay & Higham (2011) bulgularına göre gençlerde öz-yeterlik, aidiyet duygusu ve yaratıcılığı geliştirmektedir. Bu bulgular, topluluk müziğinin salt müzikal edinimlerin ötesine geçerek bireylerin kişisel gelişimlerini desteklediğini ve sosyal etkileşim becerilerini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle çokkültürlü eğitim ortamlarında, öğrencilerin müziksel etkileşim süreçleri aracılığıyla kendi kültürel kimliklerini görünür kılmalarının önemine dikkat çekilmektedir (Turino, 2008, s. 28).

Sağlık ve Refah Alanındaki Kullanımlar: Müzik Yoluyla İyileşme ve Topluluk Desteği

Topluluk müziğinin sağlık ve refahla ilişkisi, müziğin psikososyal etkilerini ele alan geniş bir literatürde açıklanmıştır. Müzik, bireylerin duygu düzenleme süreçlerinde ve özneleşme deneyimlerinde etkin bir araç olarak değerlendirilmektedir (DeNora, 2000, s. 47). Bu çerçevede grup müziği etkinlikleri, duygusal dayanıklılığı artırma, stresle başa çıkma, sosyal destek algısını güçlendirme gibi alanlarda etkili olmaktadır. Topluluk müzik terapi yaklaşımı, klasik bireysel müzik terapisinden farklı olarak iyileştirici süreci bireyin değil, topluluğun kolektif etkileşiminin merkezine yerleştirir. Pavlicevic ve Ansdell (2004), müziğin topluluk içinde ortak iyileşme alanı yarattığını ve müzikal etkileşimin sosyal bağları güçlendirdiğini ileri sürer. Stige'nin (2012) geliştirdiği topluluk müzik terapi modeli de benzer biçimde iyileşmeyi sosyal bağlanma, ritüel üretimi ve topluluk dayanışması ekseninde değerlendirir.

Mülteci ve göçmen topluluklarla yapılan çalışmalar, topluluk müziğinin travma sonrası iyileşme süreçlerinde güçlü bir araç olduğunu göstermektedir. Vougioukalou ve arkadaşlarının (2019) entegre müzik grupları üzerine yaptığı araştırma, doğaçlama temelli etkileşimin mültecilerde güven

duygusunu artırdığını ve grup içi sosyal uyumu kolaylaştırdığını ortaya koyar.

Sosyal Entegrasyon ve Toplumsal Katılım: Müzik Yoluyla Birlikte Var Olma

Topluluk müziği, sosyal bütünleşme çalışmalarında giderek daha fazla önem kazanan kültürel bir müdahale biçimidir. Bunun temel nedeni müziğin dilsel bariyerleri aşabilmesi ve katılımcılar arasında eşitlikçi bir iletişim alanı oluşturmasıdır. Ruud (2013) müziğin kimlik kurucu gücü üzerine yaptığı çalışmalar, müzikal katılımın bireylerin aidiyet ve topluluk hissini güçlendirdiğini göstermektedir.

Göç, çokkültürlülük ve toplumsal kırılganlık bağlamında topluluk müziğinin rolü özellikle belirginleşmektedir. Müziğin çokkültürlü gruplarda bir müzakere alanı yaratarak bireylerin kültürel hikâyelerini paylaşmalarını sağlamakta ve bu deneyimin toplumsal uyum üzerinde olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir (Higgins & Willingham, 2017). Engelli bireyler, yaşlılar ya da sosyal dışlanma riski altındaki gençlerle yapılan topluluk müziği projeleri, Oxford Handbook of Community Music'te (Bartleet & Higgins, 2018) kapsamlı biçimde ele alınmış ve sosyal katılımı güçlendiren etkileri ampirik bulgularla desteklenmiştir.

Bu tür uygulamalara farklı kültürel bağlamlardan örnekler incelendiğinde, topluluk müziğinin yalnızca Batı merkezli bir pedagojik yaklaşım olmadığı; yerel müzik pratikleri, dilsel çeşitlilik ve kültürel anlatılarla bütünleşerek farklı toplumlarda benzer sosyal işlevler üstlendiği görülmektedir. Örneğin çokkültürlü koro ve doğaçlama temelli müzik çalışmaları, Avrupa bağlamında göçmen topluluklarla, Türkiye bağlamında ise mülteci ve yerel çocuklarla yürütülen projelerde benzer biçimde güven inşası, karşılıklı kabul ve grup içi etkileşimi destekleyen bir mekanizma olarak işlev görmektedir (Şahin, 2025). Bu durum, topluluk müziğinin kuramsal ilkelerinin farklı sosyo-kültürel bağlamlarda pratik karşılıklar üretebildiğini göstermektedir.

TOPLULUK MÜZİĞİNDE YÖNTEMSEL YAKLAŞIMLAR

Topluluk müziği belirli bir yönteme sıkı biçimde bağlanmış standart bir model sunmaz; aksine, uygulamalar bağlam, katılımcı profili ve amaçlara göre çeşitlenmektedir. Yine de literatürde ortaklaşan bazı temel uygulama ilkeleri bulunmaktadır.

- Doğaçlama: Doğaçlama topluluk müziğinin en yaygın yöntemlerinden biridir. Higgins (2012), doğaçlamayı topluluğun kendi sesini keşfettiği yaratıcı bir alan olarak tanımlamaktadır. Özellikle mülteci gruplarla yapılan çalışmalarda doğaçlama, güven duygusunu artıran ve sosyal etkileşimi kolaylaştıran bir araç olmaktadır (Vougioukalou vd., 2019).
- Ortak Beste ve Yaratıcı Üretim: (Elliott, 1995), müzik yapmayı praksis temelli bir etkinlik olarak tanımlarken kolektif üretimin etik boyutuna işaret etmektedir. Topluluk üyelerinin kendi deneyimlerinden yola çıkarak ortak bir müzikal ürün üretmesi, ifade özgürlüğünü ve grup içi dayanışmayı güçlendirmektedir.
- Kolaylaştırıcı Liderlik: Topluluk müziğinde liderlik, öğretici bir otoriteden çok, süreci yöneten ve grup dinamiklerini destekleyen bir kolaylaştırıcı rolüdür. Veblen (2007), kolaylaştırıcının temel sorumluluğunu grup içi akışkanlığı ve etkileşimi desteklemek olarak tanımlamaktadır.
- Süreç Odaklı Yaklaşım: Higgins'in (2012) üründen ziyade sürece değer verme ilkesi, topluluk müziğini performans merkezli pratiklerden ayırmaktadır. Bu yaklaşımda müzikal çıktının estetik kalitesi değil, sürecin katılımcı deneyimine katkısı önemlidir.
- Dijital Katılım Modelleri: McKay & Higham (2011), dijitalleşmenin topluluk müziğini mekândan bağımsız bir forma dönüştürdüğünü ve sanal korolar, çevrim içi doğaçlama atölyeleri gibi yeni katılım biçimlerinin ortaya çıktığını belirtir. Bu yöntem özellikle salgın sonrası dönemde hızlı biçimde yaygınlaşmıştır.

TOPLULUK MÜZİĞİNİN TÜRKİYE'DEKİ YERİ, DURUMU VE ÖNEMİ

Topluluk müziği, Türkiye'de uzun yıllara dayanan kolektif müzik yapma geleneklerinin modern yaklaşımlarla birleştiği bir alan olarak giderek daha görünür hâle gelmektedir. Türkiye'nin tarihsel ve kültürel yapısı, müziğin topluluk yaşamında güçlü bir birleştirici unsur olmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlam, topluluk müziğinin Türkiye'de hem geleneksel pratiklerle hem de çağdaş sosyal politikalarla bütünleşmesini mümkün kılmaktadır.

Tarihsel Arka Plan ve Yerel Kökler

Türkiye'de topluluk müziğinin tarihsel temelleri, modern *community music* kavramından çok önceye uzanmakta olup, özellikle Osmanlı dönemindeki meşk geleneği bu yaklaşımın en belirgin örneklerinden birini

oluşturmaktadır. Meşk, usta–çırak ilişkisine dayanan; dinleme, taklit ve uygulama yoluyla gerçekleşen sözlü bir öğrenme modeli olup, müzikal bilginin topluluk içinde ortak bir deneyimle aktarıldığı etkileşimsel bir yapıya sahiptir (Kahyaoglu, 2021, ss. 95-98). Bu sistemde öğrenme bireysel bir süreç olmaktan çok, ustayla ve diğer öğrencilerle birlikte yürütülen bir pratik olduğu için, topluluk bağlarını güçlendiren sosyal bir işlev de taşımaktadır. Gerçek (2008), meşkin Türk müzik repertuvarının kuşaklar boyunca korunmasında kritik bir rol oynadığını ve bu yönüyle hem kültürel hafızayı hem de toplu icra pratiklerini besleyen bir yapı sunduğunu vurgulamaktadır (Gerçek, 2008, ss. 54-57). Meşk ortamlarının ortak icra ve paylaşım odaklı yapısı, günümüz topluluk müziği anlayışında öne çıkan katılım, birlikte öğrenme, ortak üretim ve kültürel aktarım ilkeleriyle önemli benzerlikler taşımaktadır. Bu nedenle meşk geleneği, Türkiye’de topluluk müziğinin tarihsel arka planını oluşturan yerel bir müzikal pratik olarak değerlendirilebilir (Kahyaoglu, 2021, s. 103).

Cumhuriyet döneminde Halkevleri, kamusal müzik etkinlikleri ve koro çalışmaları yoluyla topluluk temelli müzik uygulamalarının erken ve kurumsal örneklerinden birini oluşturmuştur. Karakaya'nın (2020, s. 78) ifade ettiği gibi Halkevleri’nde kurulan korolar, halk türküleri çalışmaları, bandolar ve müzik kursları, kamusal müzik kültürünü demokratikleştirmiş; müziğin toplumun her kesimine ulaşması amaçlanmıştır. Bu yapı, topluluk müziğinin sosyal işlevine yönelik ilk kurumsal modellerden biridir. Ayrıca Anadolu’nun sözlü kültür pratikleri—köy seyirlik oyunları, âşık meclisleri, zurna-davul törenleri—toplumu bir araya getiren müzikal katılım biçimleri olarak topluluk müziğinin kültürel zeminini oluşturmuştur. Bu gelenekler, Turino'nun (2008, s. 33) tanımladığı *participatory performance*² anlayışının yerel örnekleridir.

Günümüzde Topluluk Müziği Uygulamaları

20. yüzyılda topluluk müziği, Türkiye’de özellikle sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediyeler ve okullar tarafından yürütülen projeler aracılığıyla görünürlük kazanmıştır. Bu kurumlar, müziği sosyal bütünleşme, kültürel etkileşim ve gençlik çalışmaları için bir araç olarak kullanmaktadır. Türkiye’de topluluk müziğinin en bilinen örneklerinden biri, Barış İçin

² Participatory performance: Etnomüzikolog Thomas Turino'nun (2008) geliştirdiği bir kavram olup, izleyici ve icracı ayırımının ortadan kalktığı; tüm katılımcıların müzik yapım sürecine doğrudan dâhil olduğu, estetik sonuçtan ziyade ortak üretim, sosyal etkileşim ve kolektif deneyimin ön planda olduğu müziksel icra biçimini ifade eder. Bu modelde amaç “başarmak” değil, birlikte yaratmak ve paylaşmaktır.

Müzik Vakfı'dır (Barış Çocuk Orkestrası, 2024). El Sistema modelinden ilham alan bu program, dezavantajlı bölgelerde yaşayan çocuklara ücretsiz orkestra ve koro eğitimi sunarak sosyal dönüşüm hedeflemektedir. Vakfın uygulamaları Türkiye'de topluluk müziğinin sosyal kapsayıcılık ve güçlenme boyutunu görünür kılmıştır. Bu projelerde topluluk müziği, çocukların özgüvenini artırmak, toplumsal katılımı desteklemek, müziği bir aidiyet alanına dönüştürmek amacıyla kullanılmaktadır.

Ayrıca belediye çocuk koroları, kadın koroları, engelliler için müzik toplulukları, gençlik bandoları gibi yerel yönetim projeleri de topluluk müziği anlayışını toplumsal tabana yaymaktadır. Bartleet ve Higgins'in (2018, s. 344) belirttiği gibi, yerel yönetimlerin müzik yoluyla sosyal kapsayıcılığı desteklemesi, topluluk müziğinin en etkili gelişim alanlarından biri olmaktadır.

Topluluk Müziği, Göç ve Çok Kültürlülük: Türkiye Örneği

Türkiye'nin son on yılda yoğun göç hareketlerine ev sahipliği yapması, topluluk müziğinin sosyal entegrasyon alanındaki önemini artırmıştır. Özellikle Suriyeli çocuklar ve yerel topluluklar arasında yürütülen müzik projeleri, müziğin kültürel bariyerleri azaltan bir araç olduğunu göstermektedir. Suriyeli ve Türk çocuklarla yürütülen koro ve doğaçlama temelli topluluk müziği çalışmalarına ilişkin en güncel bulgulardan biri, *Topluluk Müziği Yoluyla Refah ve Entegrasyon* başlıklı araştırmada sunulmaktadır (Şahin, 2025, ss. 6–9). Çalışma, iki farklı kültürel arka plana sahip çocukların ortak müzik üretimi sürecinde birbirleriyle daha fazla etkileşime girdiğini, karşılıklı kabul düzeylerinin arttığını ve ön yargıların belirgin biçimde azaldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca doğaçlama ve ortak ses üretimine dayalı etkinliklerin, çocukların birbirlerinin deneyimlerine yönelik empati geliştirmelerini desteklediği görülmüştür. Bu bulgular, çok kültürlü topluluk müziği uygulamalarının sosyal uyum üzerindeki etkilerini inceleyen uluslararası araştırmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin Vougioukalou ve arkadaşlarının (2019, ss. 3–6) mülteci, sığınmacı ve yerel topluluk üyelerinden oluşan müzik gruplarıyla yürüttüğü çalışma, doğaçlama temelli katılımın güven inşasını kolaylaştırdığını, kültürler arası iletişim alanını genişlettiğini ve bireyler arasında olumlu sosyal bağlar oluşturduğunu göstermektedir. Her iki araştırma birlikte değerlendirildiğinde, topluluk müziğinin Türkiye bağlamında olduğu kadar uluslararası düzeyde de kültürlerarası etkileşimi destekleyen; empati, sosyal kabul ve işbirliği geliştiren güçlü bir sosyal araç olarak işlev gördüğü anlaşılmaktadır.

Türkiye’de Topluluk Müziğinin Önemi: Bir Bütüncül Değerlendirme

Türkiye’de topluluk müziğinin önemini belirgin biçimde artıran çeşitli sosyo-kültürel ve yapısal dinamikler bulunmaktadır. Öncelikle Türkiye’nin çok kültürlü toplumsal yapısı, farklı etnik, dilsel ve müzikal geleneklerin bir arada var olduğu bir ortam yaratarak topluluk müziği uygulamaları için doğal bir zemin oluşturmaktadır. Anadolu’nun güçlü sözlü kültür geleneği-türkü meclisleri, âşık geleneği, meşk sistemi ve halk oyunlarına eşlik eden müziksel pratikler-katılımcı icra anlayışının tarihsel karşılıklarını barındırmakta ve modern topluluk müziği yaklaşımlarını destekleyen kültürel bir arka plan sunmaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye’nin geniş genç nüfusu, topluluk müziğinin özellikle gençlik çalışmaları, okul dışı öğrenme ortamları ve sosyal katılım projelerinde önemli bir potansiyel barındırmasına olanak tanımaktadır. Son yıllarda artan göç hareketleri ve toplumsal dönüşüm süreçleri de topluluk müziğini sosyal entegrasyon açısından stratejik bir araç hâline getirmiş; müzik, farklı topluluklar arasında iletişim kurma ve karşılıklı anlayışı geliştirme bakımından etkili bir yöntem olarak öne çıkmıştır. Belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının müziği sosyal katılımı artıran projelerde aktif biçimde kullanması, topluluk müziği çalışmalarının yaygınlaşmasını hızlandırmış; çocuk korolarından kadın korolarına, engelli bireylere yönelik ritim atölyelerinden yaşlı merkezlerindeki müzik etkinliklerine kadar geniş bir yelpazede uygulamalar ortaya çıkmıştır. Ayrıca üniversitelerde topluluk müziği üzerine yapılan akademik araştırmaların artması, bu alanın hem kuramsal hem uygulamalı boyutlarda müzik eğitimi ve müzikoloji programlarında giderek daha fazla yer almasını sağlamış ve topluluk müziğinin Türkiye’de kurumsallaşmasına katkıda bulunmuştur. Tüm bu unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, topluluk müziği Türkiye’nin sosyal, kültürel ve eğitimsel bağlamlarında güçlü bir dönüşüm ve etkileşim alanı olarak önem kazanmaktadır.

SONUÇ

Bu makale, topluluk müziğinin yalnızca bir müzikal pratik değil, aynı zamanda sosyal etkileşim, kültürel paylaşım, psikososyal destek ve kolektif öğrenme için güçlü bir araç olduğunu ortaya koymuştur. Topluluk müziğinin tarihsel kökenleri, modern uygulama biçimleri ve çok disiplinli kuramsal çerçevesi birlikte değerlendirildiğinde, bu alanın müziği bireysel teknik yeterlikten daha öte bir toplumsal deneyim olarak ele aldığını görmek mümkündür. Higgins’in (2012) topluluk müziğini birlikte düşünme ve üretme pratiği olarak konumlandırması, bu alanın özünü oluşturan katılım,

erişilebilirlik, kültürel demokrasi ve ortak yaratım ilkeleriyle uyumludur. Benzer şekilde Veblen (2008; 2013), topluluk müziğini sosyal adalet, kültürel çeşitlilik ve kolektif yaratım temelinde değerlendirmiş; Pavlicevic ve Ansdell (2004) bu süreci topluluk temelli iyileşme ve güçlenme perspektifiyle ilişkilendirmiştir.

Türkiye bağlamında topluluk müziği, tarihsel olarak güçlü kültürel köklerden beslenmekte ve güncel sosyal ihtiyaçlara yanıt veren dinamik bir alan olarak şekillenmektedir. Geleneksel müzik pratiklerinde görülen kolektif icra kültürü, topluluk müziğinin günümüzdeki katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımıyla örtüşmektedir. Modern dönemde ise sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve üniversiteler aracılığıyla yürütülen projeler, topluluk müziğinin sosyal uyum, kültürel sürdürülebilirlik ve çocuk-gençlik gelişimi açısından güçlü bir etki alanı oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle mülteci ve yerel çocukları bir araya getiren çalışmalar, topluluk müziğinin kültürlerarası diyalog ve sosyal entegrasyon için etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır (Şahin, 2025; Vougioukalou et al., 2019). Bu bağlamda çalışma, topluluk müziğinin kuramsal çerçevesinin, farklı kültürel ve toplumsal bağlamlarda yürütülen somut uygulamalarla örtüştüğünü ve teorik ilkelerin sahadaki karşılıklarını görünür kıldığını ortaya koymaktadır.

Topluluk müziğinin gelecekteki yönelimlerine ilişkin olarak, alanın kuramsal ve uygulamalı gelişiminin birkaç noktada yoğunlaşması beklenmektedir. Birincisi, müzik eğitimi programlarında topluluk müziği pedagojisinin daha güçlü biçimde yer alması ve öğretmenlerin bu alanda uygulamaya dönük yetkinlikler geliştirmesi gerekmektedir. İkincisi, kültürel politika düzeyinde topluluk müziğini destekleyecek sürdürülebilir programların yaygınlaştırılması, özellikle dezavantajlı gruplara yönelik sosyal içerme çalışmalarında etkili olacaktır. Üçüncüsü, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklar sayesinde çevrim içi topluluklar ve hibrit müzikal katılım modelleri, katılımın mekânsal sınırlılıklarını ortadan kaldırarak yeni bir alan yaratmaktadır (McKay & Higham, 2011). Bu yönelim, dijital çağda topluluk müziğinin erişilebilirlik ve kapsayıcılık boyutlarını daha da genişletecektir.

Sonuç olarak, topluluk müziği hem akademik literatürde hem de uygulamalı sahalarda sosyal faydayı önceleyen, disiplinler arası bir yaklaşım olarak önem kazanmaktadır. Bu çalışma, topluluk müziğini

tarihsel mirası, kuramsal temelleri ve çağdaş uygulama alanları üzerinden ele alarak, alanın müzikoloji, eğitim bilimleri, kültürel çalışmalar ve sosyal politikalar açısından sunduğu geniş perspektifi görünür kılmıştır. Topluluk müziği, bireylerin kendilerini ifade etmelerini, grup içinde anlamlı ilişkiler kurmalarını ve kültürel çeşitlilik içinde ortak bir zemin bulmalarını sağlayan güçlü bir dönüşüm aracıdır. Bu nedenle topluluk müziği, modern toplumlarda sadece bir sanatsal üretim biçimi değil, aynı zamanda sosyal iyileşme, kültürel demokrasi ve kolektif dayanışma için stratejik bir imkân sunmaktadır.

GELECEK ARAŞTIRMALAR İÇİN ÖNERİLER

Bu derleme çalışmasında, topluluk müziğinin kuramsal temelleri, tarihsel gelişimi ve Türkiye bağlamındaki uygulamaları kapsamlı biçimde ele alınmıştır. İncelenen literatür, topluluk müziğinin sosyal entegrasyon, kültürel katılım ve psikososyal refah üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymakla birlikte, özellikle Türkiye bağlamında ampirik araştırmaların sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak çalışmaların alanın uygulamalı ve kanıta dayalı yönünü güçlendirmesi önem taşımaktadır.

Türkiye’de topluluk müziği alanının kuramsal birikiminin uygulamalı ve kanıta dayalı çalışmalarla güçlendirilmesi, alanın akademik ve toplumsal etkisini artırmak açısından kritik görünmektedir. Bu doğrultuda, koro çalışmaları, yaratıcı müzik atölyeleri ve doğaçlama temelli müdahalelerin sosyal kabul, aidiyet, empati ve psikolojik iyi oluş gibi değişkenler üzerindeki etkilerinin deneysel ya da yarı-deneysel nicel araştırmalarla incelenmesi, topluluk müziğinin eğitim ve sosyal politika alanlarındaki işlevini daha açık biçimde ortaya koyacaktır. Bununla eş zamanlı olarak, katılımcı gözlem ve derinlemesine görüşmelere dayalı nitel araştırmaların özellikle mülteci, göçmen ve dezavantajlı gruplarla yürütülen uygulamalarda müziğin bir sosyal bağ kurma, güçlenme ve karşılıklı anlam üretimi alanı olarak nasıl işlediğini görünür kılmaya beklenmektedir. Nicel ve nitel yaklaşımların bütünleştirildiği karma yöntemli çalışmalar ise topluluk müziğinin hem ölçülebilir etkilerini hem de ilişkisel ve deneyimsel boyutlarını aynı çerçevede ele alarak, Türkiye bağlamında alana yön veren daha kapsamlı ve karşılaştırılabilir bir araştırma gündeminin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Türkiye bağlamında ayrıca, topluluk müziği uygulamalarının kültürel politika ve eğitim politikalarıyla ilişkisini ele alan araştırmalara ihtiyaç vardır. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumları tarafından

yürütülen projelerin sürdürülebilirlik, kapsayıcılık ve kamusal etki açısından incelenmesi, topluluk müziğinin kültürel politika içindeki yerini daha net biçimde ortaya koyacaktır.

Son olarak, dijitalleşme ile birlikte gelişen çevrim içi ve hibrit topluluk müziği uygulamaları, gelecekte araştırılması gereken yeni bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu tür uygulamaların katılım, erişilebilirlik ve topluluk duygusu üzerindeki etkilerinin incelenmesi, topluluk müziğinin çağdaş dönüşümünü anlamaya katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Barış Çocuk Orkestrası. (2024). *Barış Çocuk Orkestrası*. <https://www.bariscocukorkestrasi.com>

Bartleet, B. L. & Higgins, L. (Eds.). (2018). *The Oxford handbook of community music* (Vol. 1). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190219505.001.0001>

Braden, S. (1978). *Artists and people*. Routledge & Kegan Paul.

Cross, I. (2009). The evolution of music. In S. Malloch & C. Trevarthen (Eds.), *Communicative musicality* (pp. 61–81). Oxford University Press.

DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Cambridge University Press.

Dunbar, R. (2012). Music, bonding, and the evolution of hominid groups. In N. Bannan (Ed.), *Music, language and human evolution* (pp. 224–242). Oxford University Press.

Elliott, D. J. (1995). *Music matters: A new philosophy of music education*. Oxford University Press.

Elliott, D. J., & Silverman, M. (2015). *Music matters: A philosophy of music education* (2nd ed.). Oxford University Press.

Gerçek, İ. H. (2008). Geleneksel Türk sanat müziğinde meşk sisteminden notalı eğitim sistemine geçişle ilgili bazı düşünceler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 38, 53-60.

Higgins, L. (2012). *Community music: In theory and in practice*. Oxford University Press.

Higgins, L., & Willingham, L. (2017). *Engaging in community music*. Routledge.

Kahyaoğlu, Y. (2021). Türk müziğinde meşk sistemi. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1), 277–283. <https://doi.org/10.22252/ijca.942571>

Karakaya, Ş. (2020). *Türkiye’deki Suriyeli çocukların yaşadıkları sorunların okullaşma süreçlerine etkisi ve okul sosyal hizmeti bağlamında çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa.

Kelly, O. (1984). *Community, art and the state: Storming the citadels*. Comedia.

McKay, G., & Higham, B. (2011). *Community music: History and current practice, its constructions of “community”, digital turns and future soundings*. Arts and Humanities Research Council.

McKay, G., & Higham, B. (2012). Community music: History and current practice, its constructions of “community”, digital turns and future soundings—An Arts and Humanities Research Council research review. *International Journal of Community Music*, 5(1), 91–103. https://doi.org/10.1386/ijcm.5.1.91_1

Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (Eds.). (2004). *Community music therapy*. Jessica Kingsley Publishers.

Ruud, E. (2013). Music and identity. In G. McPherson & G. Welch (Eds.), *The role of music in life* (Vol. 3, pp. 310–327). Oxford University Press.

Şahin, E. E. (2025). *Topluluk müziği perspektifiyle hazırlanan koro müdahalesinin Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların sosyal entegrasyon sürecine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. Wesleyan University Press.

Turino, T. (2008). *Music as social life: The politics of participation*. University of Chicago Press.

Veblen, K. K. (2007). The many ways of community music. *International Journal of Community Music*, 1(1), 5–21. https://doi.org/10.1386/ijcm.1.1.5_1

Veblen, K., & Olsson, B. (2002). Community music: Toward an international overview. In R. McCarthy (Ed.), *The new handbook of research on music*

teaching and learning (pp. 703–756). Oxford University Press.

Veblen, K., Messenger, J. M., Silverman, M., & Elliott, D. J. (2013). *Community music today*. Rowman & Littlefield Education.

Vougioukalou, S., Dow, R., Bradshaw, L., & Pallant, T. (2019). Wellbeing and integration through community music: The role of improvisation in a music group of refugees, asylum seekers and local community members. *Contemporary Music Review*, 38(5), 533–548. <https://doi.org/10.1080/07494467.2019.1684075>